

Сьогодення досвіду проживання війни, безперечно відображається у змінах візуального сприйняття, що спостерігаємо у портретах воєнного часу, виявляючи приховані чи неусвідомлені сигнали болю та пошуку рівноваги душевного стану [3].

Отже, портрет як відбиток внутрішнього стану людини є джерелом інформації щодо сприйняття та душевного стану його автора в певний часовий проміжок, а також є культурним відбитком епохи, що виявляє соціокультурні аспекти взаємозв'язків у суспільстві у розмаїтості його проявів.

Список використаних джерел

1. Менегетти А. Кино, театр, бессознательное. М., 2001. Т. 1. 384 с.
2. Потемкина О. Ф. Психологический анализ рисунка и текста. СПб., 2006. 524 с.
3. Ферс Г. М. Тайный мир рисунка (исцеление через искусство). СПб., 2003. 176 с.
4. Punch B. S. The Psychology of Art Appreciation. Copenhagen : Museum Tusculanum Press, University of Copenhagen, 1997. V. XII. 312 p.

ХРИСТИНА ФІЦАЛОВИЧ – СИМВОЛ ТЕАТРАЛЬНОЇ ТРАДИЦІЇ ПРИКАРПАТТЯ (ДО 85-ОЇ РІЧНИЦІ ВІД ДНЯ НАРОДЖЕННЯ)

Федорків Оксана Петрівна,

доцентка кафедри сценічного мистецтва і хореографії

1 червня 2023 року – виповнилося б 85 років з дня народження незрівнянної Прикарпатської Роксолани – народної артистки України, професорки Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника Христини Фіцалович, яка вже перебуває у вічному сонні вибраних, а ми, живі, перебуваємо у світлі її незабутньої й величної пам'яті.

Дівчинці з простої родини міста Калуш, що на Івано-Франківщині, Христині Фіцалович, судилося, як і героїні її тріумфальної ролі – Роксолані Гюрем Султан (Насті Лісовській), стати володаркою тисяч людських сердець, захоплених її неперебутнім талантом актриси, ніжно-сильним лірико-драматичним сопрано виконавиці-солістки, педагогині, майстерним вмінням творення образів і смислів, чарівною жіночністю, особливим магнетизмом особистості, високочесотною гідністю і щирою людяністю.

Універсалізм її багатогранної обдарованості проявився в різноаспектному творчому і професійному бутті, активній громадянській позиції, багаторічній педагогічній праці.

Музика і театр тісно переплелися у творчій біографії Христини Фіцалович як дві іпостасі великого обдарування. Перші іскри любові до мистецтва спалахнули в її душі ще в дитинстві зі звуками чарівних українських мелодій, які слухала у виконанні батьків. Школяркою зіграла Наталку в п'єсі І. Котляревського «Наталка Полтавка», обрала мистецький фах. Роки навчання в

Івано-Франківському музучилищі пролетіли дуже швидко і Х. Фіцалович розпочинає свій творчий лет як солістка філармонії. Невдовзі доля приводить її до Івано-Франківського драматичного театру, в якому її талант досягає вершин творчості, а найбільш продуктивні роки життя віддає педагогічній роботі в Прикарпатському університеті.

Х. Фіцалович стала символом прикарпатського театру. Їй вдалося створити прецедент небувалої досі популярності для театру, яку здобула вистава «Роксолана» за п'єсою Л. Забашти, режисера В. Смоляка з Х. Фіцалович в головній ролі. Виставу показали 700 разів. Без сумніву, це стало однією з передумов сучасної популярності Івано-Франківського національного академічного драматичного театру ім. Івана Франка, як одного з кращих театрів України і забезпечило тяглість театральної традиції, що дає підстави говорити про наявність акторської школи.

Репертуарний лист народної артистки України Христини Фіцалович налічує 90 ролей. Серед найяскравіших музичних – Одарка («Запорожець за Дунаєм», С. Гулак-Артемівський), Любаша («Севастопольський вальс», К. Лістов), Розалінда («Летюча миша», Й. Штраус), Глорія («Цирк засвічує вогні», Ю. Мілютін, Я. Зіскінд); музично-драматичних – Аза («Циганка Аза», М. Старицький), Маруся («Камінна душа», А. Кагарницький), Галина («Гірська балада», Л. Дмитерко); драматичних – Марта Ольшевська («Денис Січинський», І. Новак), Інга («Інга повинна жити», А. Делендик), княгиня Анна («Данило Галицький», О. Хижняк), Роксолана («Роксолана», В. Смоляк). В усіх своїх амплуа вона демонструє органічне поєднання різних прийомів професійної майстерності актора драматичного театру, музично-драматичного й оперети.

З-понад більш як 121-ої рецензії й відгуків у пресі на вистави за участю Х. Фіцалович, в яких відзначаються яскрава образна сценічна мова актриси, тонка психологічна мотивація вчинків її героїнь, життєва правда сценічної поведінки, точне жанрове відчуття, необхідно підкреслити й глибоку патріотичність. Кожною своєю роллю вона промовляла до глядача як питомо українська акторка.

Зважаючи на вагомі творчі досягнення 27 січня 1984 року Христині Фіцалович надано звання народної артистки України.

Викладацька діяльність Х. Фіцалович розпочинається на кафедрі співу і диригування Прикарпатського університету ім. В. Стефаника. 1991 року вона отримує вчене звання доцента кафедри, з 1994 року – завідувачка кафедри, а з 1997 року – професорка кафедри. Її викладання – це органічне поєднання власних талантів і здобутків помножених на професійність і досвід. Як акторка і музикантка, в роботі над репертуаром вміла запалити студентські серця любов'ю до музики, а через елементи театального мистецтва перетворити музичні твори на живі драматичні образи. «Там, де царює спів, немає місця на байдужість» [3, с. 39].

Х. Фіцалович організовує на факультеті концертні програми, працює як режисерка і авторка сценаріїв численних літературно-музичних композицій, концертів, свят, драматичних постановок. Вона написала 36 оригінальних сценаріїв, в роботі над якими провела архівну, пошукову, документальну, аналітичну, творчу роботу і виявила обдарування сценаристки і режисерки.

Х. Фіцалович була улюбленою виконавицею не тільки на Прикарпатті, її презентаційна географія сягала і українського поза межжя, зокрібна виступ 1990 року в м. Торонто (Канада), з літературно-вокальною композицією «Наша дума, наша пісня», присвяченою вшануванню 150-ї річниці виходу «Кобзаря».

Репертуар Христини Фіцалович-солістки налічує понад 85 арій, аріозо, романсів, оперних і опереткових партій. Христина Павлівна була переконана, що артист – це просвітник, він завжди перебуває в пошуку нової, актуальної тематики. Вона казала: «Час такий, розумієте, що нове життя ніби наступило, а воно просить нового слова» [3, с. 86]. Не терпіла байдужості ні в житті, ні у творчості.

Злам тисячоліть ознаменувався приходом на новостворену кафедру театрального мистецтва Інституту мистецтв ПНУ. Саме на посаді завідувачки кафедри театрального мистецтва виповнилися в єдине ціле всі таланти й напрями діяльності, ввібравши в себе попередній досвід життя – театральний, акторський, виконавський, режисерський, педагогічний, управлінський. Двадцять років віддала Христина Павлівна роботі на кафедрі. За цей час було підготовано багато професійних акторів.

Складаючись з безлічі миттєвих ситуацій, творчих подій і фактів, різноманітних ситуацій, епізодів біографічного, мистецького, професійного буття виокреслюється неперепутна особистість Христини Фіцалович – Людини, Українки, Актриси, Співачки, Режисерки, Навчителя.

Список використаних джерел

1. «Без пісень нема життя» Музично-краєзнавчий альманах / В. Г. Дутчак, Г. В. Карась, М. З. Ортинська, П. М. Чоловський. Івано-Франківськ : Гостинець, 2006. 140 с.
2. Нестеренко В. Тридцять сім сходинок до Парнасу : навч-метод. посібник. Івано-Франківськ : ПНУ, 2012. 267 с.
3. Дутчак В. Христина Фіцалович: «У ролях моя біографія...». Івано-Франківськ : Видавець І. Третяк, 2008. 176 с.